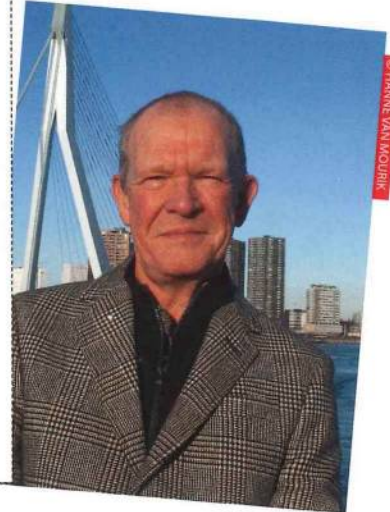

In 'Dichter bij het werk' interviewt dichter, journalist en schrijfdocent Remco Ekkers dichters over hun werk, of een specifiek deel daarvan

Laat me toch

Reinier van Mourik (Ferwert, 1961), acteur, toneelschrijver, dichter, docent, publiceerde *De boerderij van Politiek* (2013) en *Kleidorp* (2018). Hij woont en werkt in Rotterdam.

Door Remco Ekkers

Weg

Omdat ik niet wil, omdat ik niet kan, niet mag, omdat ik iets anders wil dan te doen gebruikelijk.

Ik mag niet touwtjespringen of kleren bedenken, dromen van mooi in plaats van degelijk. Elegant als de sprong van een balletdanser. Kijk naar zijn ogen, zijn houding, alles kan, hij speelt.

Als ik maar eerst weg ben, in de stad woon, daar moet het anders zijn dan hier, geen luchten die me neerdrukken, maar neon vol energie, cafés waar ik alles anders wil en mag, zonder tijd van zondagen.

Ze waarschuwen: de buren, de meester, de dominee en God de vader. Maar ze zijn van klei en niet van licht.

De ik-figuur uit het gedicht is een jongen uit een dorp, die naar de stad wil. Stond het woord 'elegant' meteen op die plek?

RvM: 'Ja. Op die manier ben je benieuwd naar hoe de zin verder loopt.'

De luchten drukken neer, maar die zijn toch ook mooi?

'Ja, die zijn ook mooi, maar als je op een sombere dag naar die grijze luchten kijkt, dan kun je er heel depressief van worden. Het gedicht is gesitueerd in Noord-Friesland. De horizon is laag en de luchten zijn zo overweldigend, dat als je daar niet tegen kunt, het verschrikkelijk is. Er zijn ook wel mooie, vrolijke, blauwe luchten, maar als het donker weer is... Ik vind het prachtig, maar je voelt je ook heel nietig. Denk aan Piet Paaltjens die in de weilanden van Goutum naar boeren moet om te praten, terwijl het langzaam donker wordt in zo'n boerenkamer. Die man is gek geworden daar. Dat kan niet anders. Daarom verlangt die jongen naar neon vol energie.'

En naar cafés.

'Het is alles afgezet tegen het dorp. In een dorpscafé komen mensen bij elkaar om een beetje te ouwehoeren en vooral te drinken. In een stad, daar gebeurt van alles, dansen en er komen kunstenaars en gekken. Daar is het leven en daar zijn niet van die sombere mannen aan de bar die heel veel bier

drinken of jenever of allebei. Ja, in de stad heb je natuurlijk ook sombere drinkers, maar die jongen denkt dat het daar vrolijker is.'

Hij wil de dingen anders. Waar moet ik dan aan denken?

'Dat hij zich niet meer hoeft te schamen dat hij wil touwtjespringen en dromen van balletdansers. Wie droomt in zo'n kleidorp, zie de titel van de bundel, van balletdansers? Die jongen heeft veel vrouwelijke eigenschappen. Ik denk dat hij homo is. Misschien beseft hij dat nog niet. In dat kleidorp kon dat niet, toen. De anderen zijn van klei. Dat vind ik het bijzondere van klei. Ik vind het zelf nog steeds heel vertrouwd als ik het ruik. Ik heb er vroeger op gevoetbald en gespeeld. Je herkent de lucht, maar het is ook heel zwaar. Als je zo'n omgeploegde akker ziet, die vette klei...'

Je zat in een werkgroep met Bas Kwakman.

'Ik heb vier keer een half jaar in die groep gezeten. De laatste keer had hij mensen uitgenodigd om mee te doen. Je zit in je eentje te schrijven; het is een heel solitaire bezigheid, maar ik vind het geweldig dat zo iemand met zo veel kennis en enthousiasme je een duwtje in je rug kan geven. O, schrijf daar wat meer over! Dat is heel fijn. Ik vond het heerlijk, ook al was hij vrij snel klaar met deze gedichten. Pas als ik wat moeilijkers wilde doen, als ik wat serieuzer of ingewikkelder wilde schrijven, kon hij me afremmen. Hij hield van eenvoud, van de verhalen uit zo'n dorp. Daar was hij ook nieuwsgierig naar. Je moet je eigen stijl ontdekken. Vroeger vond ik Paul van Ostaïjen geweldig en het rijmen van Drs. P. en later dacht ik wel: ik moet serieuzer worden, meer in de richting van Kouwenaar, maar dat is niet goed. Je moet trouw zijn aan jezelf.

In de werkgroep heb ik dit gedicht voorgelezen. Ik geloof niet dat er daarna veel aan veranderd is. Misschien heb ik zelf nog wat geschrapt, maar eigenlijk weet ik dat niet meer zo goed. Sommige mensen vragen of ik dat heb meegemaakt. Er zitten in de bundel veel ik-gedichten, maar ze gaan nooit over mij. Eén of twee keer kom ik zijdelings in een gedicht voor. Het was wel mijn wereld. In die zin is het autobiografisch. Bas zei: "Elke keer als je 'ik' schrijft gaat het wel over jou. Er zit altijd iets van jou in." Dat is waar.'

Had je wel een jongen voor ogen?

'Ja, maar dat kan heel kort geweest zijn, een flits, die toch op de een of andere manier bij me is gebleven.'

Je leest voor aan die groep. Is dat fijn?

'Nee, dat is vreselijk. Ik lees met een rood hoofd en ik ben altijd heel onzeker over de reacties. Er zijn altijd mensen die zeggen: het gaat daar en daar over, en dan ben je blij.'

Waren er ook mensen op wie je jaloers was?

'Ja, één of twee. Bij sommigen dacht ik: ik voel hier helemaal niets bij.'

Kon je ook kritiek leveren op anderen?

'Dat werd wel op prijs gesteld. We waren allemaal benieuwd wat Bas ervan vond, maar de mening van de anderen was ook belangrijk. We zeiden dat er iets uit moest of soms vonden we iets te kort opgeschreven. Dat moest dan uitgewerkt worden. Soms hadden ze een heel duidelijke clou aan het slot. Dat moet je niet doen. Dan wordt het een soort grapje. Dan is de opbouw van het gedicht alleen maar een opmaat. Er moet iets te raden overblijven. Het is niet erg als een lezer bij een gedicht iets heel anders denkt dan de dichter.'

Je leeft je ook in het onderstaande gedicht in in het leven van iemand. Zij is weliswaar allang dood, maar in het gedicht komt ze tot leven. Ze wordt misbruikt.

Terpdame (3)

Het ergste moest nog komen. Na een magere honderd jaar werd mijn schedel opnieuw aangekleed; laagjes, centimeters, stokjes. Jeuk om alles. Vingers in mijn ogen.

Laat me toch, laat me in mijn dichte grond. Een koe die met haar zachte snuit het gras beroert. De wormen, nooit gedacht dat ik ze zou missen, maar verdomd, waar waren ze?

Ik kreeg een gezicht, een misprijzend lachje was alles wat ik kon persen. Ik werd gladjes opgelicht, opdat vreemdelingen mij zagen.

Wie denkt aan mij? Geef mij een kleine ronde spiegel. Lijk ik nog op het meisje dat eeuwen terug naar het water keek?

Je hebt les gegeven in Nederlands en Engels?

'Ja, eerst in Smilde. Dat was heel erg. En toen ben ik het volwassenenonderwijs ingerold, basiseducatie, NT1 en NT2 (Nederlands als tweede taal, red.), maar dat is op een gegeven moment in Rotterdam allemaal wegbezuinigd. Daarna ben ik bij een ROC gekomen, waar ik les geef in Nederlands bij allerlei opleidingen. Dat vond ik fijn, want daar heb je meerdere collega's Nederlands. Je hebt contact met elkaar en dan kun je dingen op elkaar afstemmen. In je eentje pruts je maar wat aan.'

Veel allochtonen?

'Ja, Rotterdam hè? Het leuke is dat je de straat op gaat en bloemen aanwijst en van alles en dat benoemt. Haring meenemen naar de klas, beschuit met muisjes als er een kind is geboren. Hoe maak je kennis met de burens?'

Terug naar de klei. Je hebt het gedicht geschreven in opdracht van het Frysk Museum. De vorm van een sonnet, zonder eindrijm. Heb je iets tegen eindrijm?

'Nee, niks. Bloem is toch prachtig om te lezen? Dat zijn toch de ultieme gedichten? Daar word je toch helemaal gelukkig van? Hoe dat in elkaar zit!'

Ben je daar jaloers op?

'Niet jaloers. Het is mijn vorm niet. Ik vind rijmen wel leuk, vooral bij liedjes. Ja, die moeten rijmen. Deze dame werd als skelet gevonden in de terp van Hogebeintum. In het Fries Museum hebben ze haar weer aangekleed. Ze hebben het gezicht gereconstrueerd. Verbijsterend. Het is een schedel uit 1100 of zo. Het was een dame. Dat was duidelijk door de sieraden die bij haar lagen. Je ziet nu het gezicht en je denkt: zulke vrouwen zaten vroeger bij ons in de kerk. Er is niks veranderd. Er was een wedstrijd. Je moest een naam geven aan het meisje. Iemand had verzonnen: Terpentine! Die heeft terecht niet gewonnen. Clara Miedema, die de omslagillustratie van mijn bundel heeft gemaakt, wilde dat ik daar ging voorlezen en toen ben ik naar het museum gegaan en heb de gedichten geschreven. Die terp is de hoogste van Friesland. Toen de dijken om Friesland heen werden gelegd, waren de terpen niet meer nodig en toen hebben ze de vruchtbare grond afgegraven en verkocht. Zo is die dame gevonden.'

'Jeuk om alles.' Je ziet de fases van de reconstructie van het hoofd met stokjes en laagje voor laagje de was. Als iemand aan mijn hoofd zit, vind ik dat lastig. Het leek me heel akelig voor de dame. "Vingers in mijn ogen."

Koelien hebben de allerschikste snuit van de dieren die ik ken. Ik zag een detail van de stier van Potter. Daar staat ook een koe op. Die snuit is zo betoverend. Hoe kan iemand dat maken? Dat "misprijzend lachje" is ook haar reactie op het hele gebeuren. Ze is dubbel opgelicht. In de laatste strofe gaat het vooral om het tragische. Ze heeft een gezicht gekregen, maar ze kan het zelf niet zien!

Het was min of meer een opdracht. Dat doe ik graag. Er moet druk op zitten. Dat is ook een beetje mijn theaterachtergrond. Je gaat niet zo maar een stuk instuderen, je gaat niet zo maar een stuk schrijven. Het moet gespeeld worden. Ik wilde een driedeling in de tijd: eerst dat ze daar lag, al die eeuwen in de grond en toen het moment dat ze gevonden werd en nu de reconstructie. Ik ben naar die terp gegaan. Zo'n omgeving doet wat met je. Ik was er vroeger wel geweest. Het was het dorp naast Ferwert. Ik kon het lopen. In dat kerkje zijn een broer en een zus van mij getrouwd. Ik kende dat geraamte ook al en dan komt zo'n wedstrijd en voeg je dat samen. Dan kun je er ook een dramaturgische lijn in maken. De schoolmeester van bladzijde 8 ligt er begraven.'

Hoe begin je? Krijg je een ingeving?

'Ik denk er niet heel lang over na. Ik wist welke kant het ongeveer op moest. Het ging vrij gemakkelijk. De tijd er naar toe is heel lang, maar het opschrijven duurt niet zo lang. Je leeft je in en dan komt het. De drie gedichten zijn verschenen op de site van het museum. Ze zijn ook vertaald in het Fries voor het kerkblad. Een prachtige vertaling. Ik heb de gedichten niet naar een literair tijdschrift gestuurd. Ik ben een kind van de jaren tachtig. Dingen zelf doen. In eigen beheer uitgeven en gaan voorlezen. Ik verkoop dan wat boekjes en kom uit de kosten. Ik ga nu gedichten schrijven over alle metrostations in Rotterdam, samen met een fotograaf. Ik ben benieuwd, want de stations lijken op elkaar. Is er toch een onderscheid?' ■

